

Peptidy – příručka pro učitele

Obecné informace:

Téma Peptidy se probírá jednu vyučovací hodinu.

Navazující učivo

Kapitole předchází téma Aminokyseliny, následuje téma Bílkoviny. Po probrání učiva lze zařadit laboratorní práci tak, aby závěry mohly být využity v následující teoretické hodině (tj. k tématu Bílkoviny).

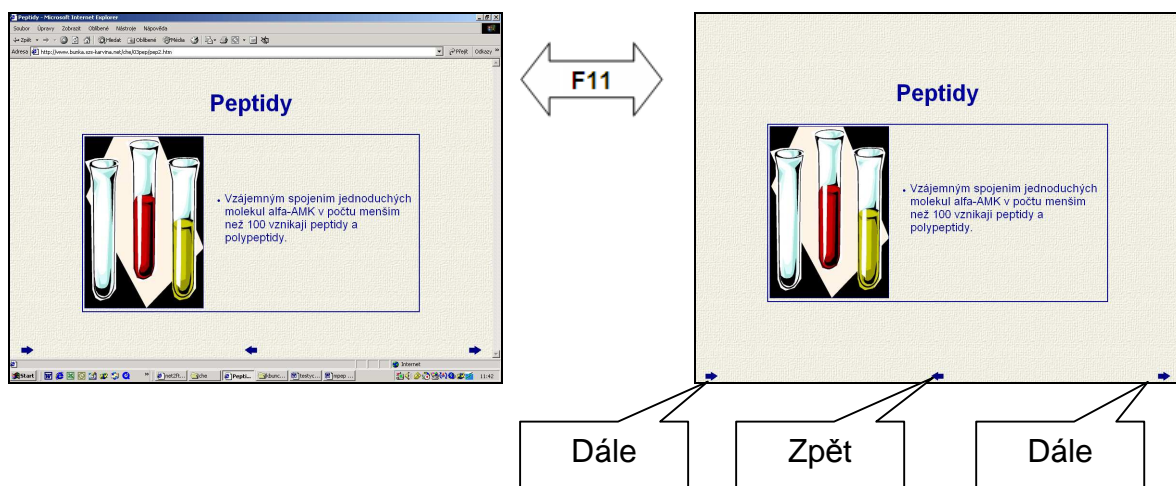
Téma souvisí s biologií – metabolismus (proteosyntéza), stavba prokaryotické a eukaryotické buňky.

Pomůcky

Školní stavebnice modelů atomů.

Ovládání interaktivní výukové aplikace

Interaktivní výuková aplikace je především určena pro promítání na interaktivní tabuli. Byla připravena pro prohlížeč MS Internet Explorer 6.0. Výuková aplikace obsahuje skripty v JavaScriptu, proto pro její správnou funkci je nutno povolit skripty. Byla připravena pro rozlišení 1024 x 768. Zvolte celoobrazovkové zobrazení. (K přepínání mezi zobrazením v okně a celoobrazovkovým slouží klávesa **F11**.) Odkazy jsou zvýrazněny podtrženým písmem. Pro přechod na další snímek zvolte šipku umístěnou v dolním rohu snímku.

Vysvětlivky

V další části metodické příručky jsou použity tyto typy písma:

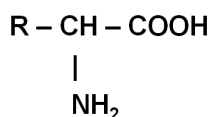
- Text, který mají žáci v pracovních listech (texty souhlasí s výukovou aplikací).
- Text, který si žáci doplňují do pracovních listů.
- *Text, kterým jsou napsány poznámky, doporučení.*

Peptidy

Peptidy

- Vzájemným spojením jednoduchých molekul α -AMK v počtu menším než 100 vznikají **peptidy** a **polypeptidy**.
- Základní stavební jednotkou peptidů je **α -AMK**.

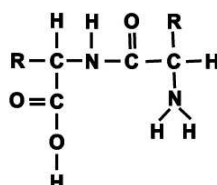
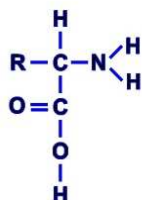
Vzorec:

Žáci si do pracovních listů dopíší vzorec α -AMK.

Vznik peptidů

Kliknutím na tlačítko **přehrát** se spustí animace, která názorně ukáže vznik **peptidové vazby**.

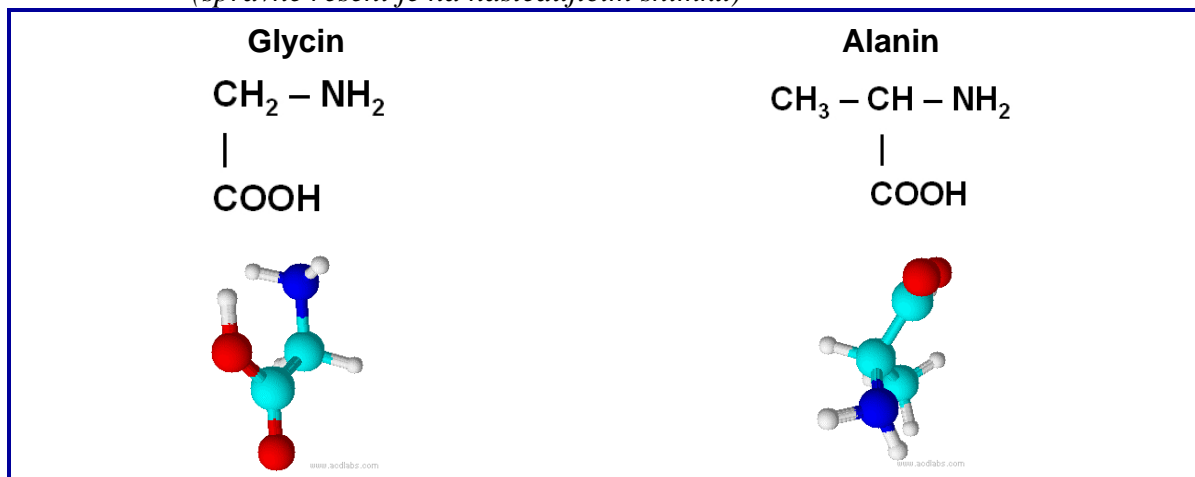

Žáci si do pracovních listů dopíší výsledný vzorec dipeptidu.

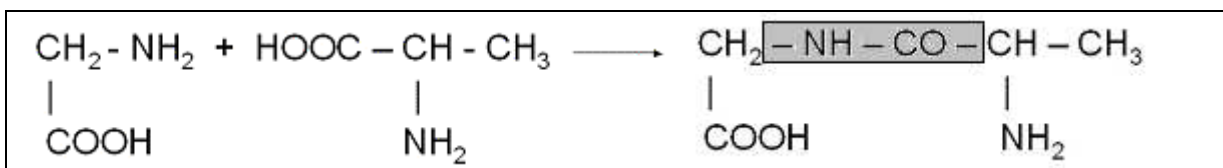
- Vazba – **NH – CO** – se nazývá **peptidová vazba**.
- Spojením 2 α -AMK vznikne **dipeptid**.
- Spojením 3 α -AMK vznikne **tripeptid**.
- Spojením více než 10 α -AMK vznikne **polypeptid**.

Úkol:

Vymodelujte a zapište vzorce glycinu a alaninu.
(správné řešení je na následujícím snímku)

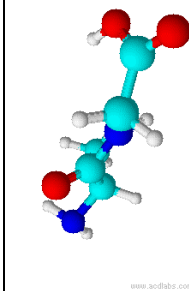

Úkol: Spojte obě molekuly peptidovou vazbou, barevně vyznačte peptidovou vazbu.
(Žáci vymodelují a zapíšou vzorec dipeptidu.)

Jedná se o alanylglycin.

Model dipeptidu: Alanylglycin

Peptidy a polypeptidy:

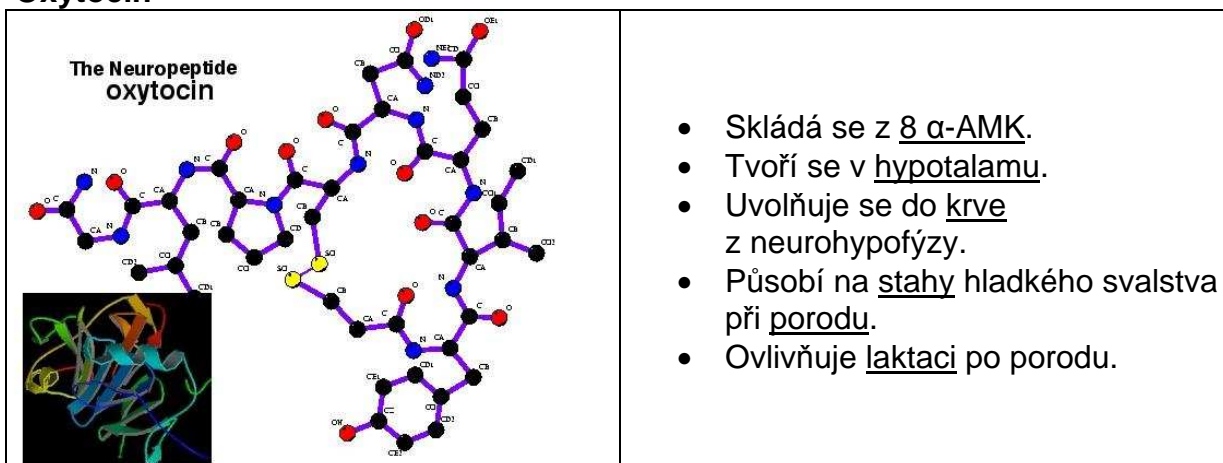
(Kliknutím na odkaz se zobrazí žádaný peptid.)

Protaminy

- Jsou peptidy zásadité povahy, protože obsahují vysoký počet zásaditých α -AMK.
- Vyskytují se například ve spermatu ryb.

Hormony

Oxytocin

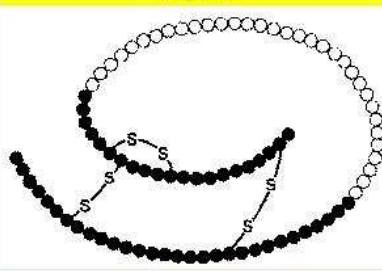

Adiuretin

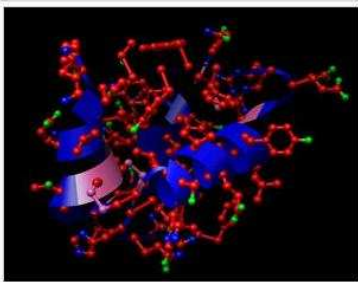
- Ovlivňuje propustnost ledvinových kanálků pro vodu.
- Řídí rovnováhu mezi vodou a solemi v organismu.
- Nedostatek = žíznivka (diabetes insipidus).

Inzulín

Inzulín

Sumární vzorec $C_{254}H_{377}N_{65}O_{75}S_6$

Struktura inzulínu
červeně: uhlík; zeleně: kyslík; modře: dusík; růžově: síra; modrorůžová stuha: bílkovinná kostra.

- Polypeptid složený z 51 α-AMK.
- Produkován **β buňkami Langerhansových ostrůvků slinivky břišní**.
- Snižuje hladinu **glykémie** v krvi.
- Syntetický inzulín je vodný roztok, který obsahuje i další látky (konzervační).
- Do těla se aplikuje **subkutánně** (podkožně) injekční stříkačkou.

Jedy

Faloidin

cyklo(L-alanyl-D-threonyl-L-cysteinyl-cis-4-hydroxy-L-prolyl-L-alanyl-2-merkaptol-tryptophyl-4-hydroxy-L-leucyl)-endo-(3β)-sulfid
7-(4-hydroxy-L-leucin)-faloidin

Racionální název

- Peptid složený ze 7 α-AMK.
- Produkován muchomůrkou zelenou.

Antibiotika

Penicilin

- Objevil **Alexander Fleming**.
- Je produkován plísní penicillium notatum.

Jiné druhy plísní

- V potravinářství se využívají i jiné druhy ušlechtilých plísní:
  - **Penicillium roqueforti**
  - **Penicillium camemberti**

Shrnutí:

Žáci doplňují pojmy, správné řešení se objeví po kliknutí na , správné řešení je uvedeno v závorce.

- Chemická vazba, která spojuje dvě alfa-AMK, se nazývá (*peptidová vazba*).
- Spojením dvou alfa-AMK vznikne (*dipeptid*).
- Spojením tří alfa-AMK vznikne (*tripeptid*).
- Spojením více než 10 alfa-AMK vznikne (*polypeptid*).
- Významné peptidy jsou: (*hormony, jedy, antibiotika, protaminy*).

Test

1. Polypeptid vzniká spojením:

a) méně než 10 aminokyselin

b) více než 10, ale méně než 100 aminokyselin

c) více než 100 aminokyselin

2. Peptidová vazba je:

a) – NH – CO –

b) – NH₂ – CO –

c) – N – CO₂ –

3. Porod řídí:

a) adiuretin

b) oxytocin

c) inzulín

4. Ředění nebo zahušťování moči řídí:

a) adiuretin

b) oxytocin

c) inzulín

Po kliknutí na variantu a, b nebo c se správné odpovědi zvýrazní tučně, nesprávné budou v aplikaci přeškrtnuty. Pokud chceme test zadat opakovaně, stiskněte klávesu F5, označení správných/nesprávných odpovědí bude zrušeno.

*Po kliknutí na ⇨ se dostaneme na úvodní snímek lekce,
z ní pak kliknutím na ⇐ se dostaneme na snímek **Prezentace** (seznam témat)*